

Ο άνεμος του πολέμου είχε κοπάσει στην Ευρώπη, στα τέλη Μαρτίου του 1941, καθώς η άπνοια διαδέχτηκε τη συντριβή της εαρινής επίθεσης του Μουσολίνι στο ελληνοϊταλικό μέτωπο. Η γαλήνη πριν από την καταιγίδα δεν έφτανε να καθησυχάσει τους Έλληνες, τους μόνους που πολεμούσαν εναντίον του άξονα σε ευρωπαϊκό έδαφος. Για τον Χίτλερ, από τις 27 Μαρτίου, προτεραιότητα είχε η Γιουγκοσλαβία, αλλά το πρόσφατο παρελθόν βεβαίωνε πως τίποτα δεν τον εμπόδιζε να χτυπήσει ταυτόχρονα.

Μετά την εκδήλωση της ιταλικής επίθεσης στα ελληνοαλβανικά σύνορα, οι Βρετανοί απέσπασαν από τη Βόρεια Αφρική μικρό αριθμό αεροπλάνων που τα έστειλαν στην Ελλάδα. Νηοπομπές μετέφεραν εφόδια και οπλισμό. Ο Βρετανός πρωθυπουργός Ουίνστον Τσόρτσιλ σημείωνε (6 Ιανουαρίου του 1941):

«Τα κατορθώματα του ελληνικού στρατού μας βοήθησαν σημαντικά. Οι Έλληνες εξέφρασαν μεγάλη ευγνωμοσύνη για την ασήμαντη αεροπορική βοήθεια που τους προσφέραμε και που ήταν το μόνο που μπορούσαμε να κάνουμε γι' αυτούς. Αν όμως τις νίκες τους αυτές ακολουθούσε μια αποτυχία, θα αύξαιναν αμέσως τις απαιτήσεις τους».

Ήταν το άλλοθι για τις αποτυχημένες συνομιλίες που θα είχε στην Αθήνα (13 Ιανουαρίου) ο στρατάρχης Πέρσιβαλ Ουέιβελ, αρχηγός των συμμαχικών δυνάμεων Μέσης Ανατολής.

Ο Ιωάννης Μεταξάς πέθανε στις 29 Ιανουαρίου. Τον διαδέχτηκε ο διοικητής της Εθνικής Τράπεζας, Αλέξανδρος Κοριζής (1885 - 1941), ενώ οι ελληνοαγγλικές διαβουλεύσεις συνεχίζονταν, καθώς τα γεγονότα έτρεχαν. Από τον Νοέμβριο του 1940, ο υπουργός Εξωτερικών της Γιουγκοσλαβίας είχε συναντήσει τον Χίτλερ με αποτέλεσμα την υπογραφή του ουγγρογιουγκοσλαβικού συμφώνου φιλίας (12 Δεκεμβρίου). Η είσοδος των Γερμανών στη Βουλγαρία (2 Μαρτίου 1941) ανάγκασε την ελληνική και τη βρετανική κυβέρνηση να έρθουν σε απευθείας επαφή.

Αρχές Μαρτίου του 1941, η 1η βρετανική θωρακισμένη ταξιαρχία έφτασε στην Ελλάδα, μαζί με δυο μεραρχίες, μια νεοζηλανδική και την 6η αυστραλιανή. Θα ακολουθούσαν μια πολωνική και η 7η αυστραλιανή. Ο Τσόρτσιλ σημείωνε την εποχή εκείνη:

«Οι μικρές δυνάμεις που μπορούσαμε να στείλουμε δεν θα έκριναν την τύχη των Βαλκανίων. Η ελπίδα μας περιοριζόταν στο να υποκινήσουμε και να οργανώσουμε συντονισμένη δράση», με στόχο μια καθυστέρηση στη γερμανική εισβολή. Βρετανικός σκοπός: «Ένα μέτωπο που να περιλαμβάνει τη Γιουγκοσλαβία, την Ελλάδα και την Τουρκία».

Η Τουρκία, όμως, αρνιόταν οποιαδήποτε εμπλοκή. Και η Γιουγκοσλαβία βυθιζόταν στην αγκαλιά του Τριμερούς Συμφώνου (Γερμανίας, Ιταλίας, Ιαπωνίας): Στις 24 Μαρτίου του 1941, ο πρωθυπουργός Τσβέτκοβιτς κι ο υπουργός Εξωτερικών Μάρκοβιτς βρέθηκαν στη Βιέννη, όπου υπέγραψαν τη συμφωνία με τον άξονα.

Κανένας δεν πρόλαβε να χαρεί ή να λυπηθεί γι' αυτήν. Μόλις τρεις μέρες αργότερα (27 Μαρτίου του 1941), ένα στρατιωτικό πραξικόπημα ανέτρεψε την κυβέρνηση των φιλοναζί. Ο αντιβασιλιάς Παύλος υποχρεώθηκε να εγκαταλείψει τη χώρα. Στον θρόνο ανέβηκε ο Πέτρος Β', γιος του πριν από χρόνια δολοφονημένου Αλεξάνδρου, ενώ πρωθυπουργός ανέλαβε ο στρατηγός Σίμοβιτς.

Οι εξελίξεις ήρθαν ραγδαίες. Ο λαός της Γιουγκοσλαβίας βγήκε στους δρόμους πανηγυρίζοντας, οι Ιταλοί απέσυραν δυνάμεις από το μέτωπο με τους Έλληνες για να φυλάξουν τα νώτα τους και οι Βρετανοί ονειρεύονταν κοινή ελληνογιουγκοσλαβική δράση στην Αλβανία, που θα έριχνε τους Ιταλούς στη θάλασσα.

Αρχές Απριλίου, ο αρχηγός του βρετανικού επιτελείου, στρατηγός Ντιλ, έφτασε στο Βελιγράδι και προσπάθησε να εξηγήσει το σχέδιο. Δεν τους έπεισε. Οι Γιουγκοσλάβοι ενδιαφέρονταν για τη Γιουγκοσλαβία κι ο Χίτλερ δε φαινόταν ενθουσιασμένος με τη μεταπολίτευση. Το πρόβλημά τους βρισκόταν ακριβώς στην άλλη πλευρά των συνόρων: Εκεί που γειτόνευαν με Αυστρία, Ουγγαρία και Βουλγαρία. Ήρθαν σε απευθείας επαφή με τους Έλληνες.

Τη νύχτα 3 προς 4 Απριλίου, στον σιδηροδρομικό σταθμό Κέναλι νότια στο Μοναστήρι, ο υποστράτηγος Γιάνκοβιτς υποδεχόταν τον Έλληνα αρχιστράτηγο Αλέξανδρο Παπάγο. Συμφώνησαν για κοινό μέτωπο προς τη Βουλγαρία και για κοινή δράση στην Αλβανία από τις 12 του μήνα, οπότε πίστευαν ότι θα ήταν έτοιμοι. Ο Χίτλερ τους πρόλαβε.

Η αποστολή της γερμανικής αεροπορίας με στόχο το Βελιγράδι έφερε την κωδική ονομασία

«Επιχείρηση Τιμωρία». Ο Χίτλερ είχε πάρει εντελώς προσωπικά την πολιτειακή αλλαγή. Η από τον αέρα επίθεση ξέσπασε τρομερή στις 6 Απριλίου του 1941, ταυτόχρονα με την εισβολή στη Γιουγκοσλαβία και την Ελλάδα. Επί τρεις ολόκληρες μέρες, τα στούκας περνούσαν ξυστά από τις στέγες των σπιτιών στο Βελιγράδι κι άδειαζαν τις βόμβες τους στον άμαχο πληθυσμό δημιουργώντας κόλαση φωτιάς και ολέθρου. Πάνω από 20.000 υπολογίστηκαν οι νεκροί. Από τα βουλγαρικά σύνορα ξεχύθηκαν οι 15 μεραρχίες του φον Λιστ κι από τα σύνορα με την Αυστρία η στρατιά του φον Βάις. Στις 7, προστέθηκαν και οι Ιταλοί του Μουσολίνι, που δεν άφησε την ευκαιρία να πάει χαμένη. Την ίδια μέρα (7 Απριλίου), ο φον Λιστ έμπαινε στα Σκόπια και συνέχιζε ακάθεκτος για το Μοναστήρι. Το πήρε στις 13 του μήνα. Στην πολύπαθη χώρα μπήκαν και οι Ούγγροι (από τις 11 Απριλίου): Αυτοί, «έπρεπε να προστατεύσουν τη μειονότητα».

Η γιουγκοσλαβική αντίσταση στον Βορρά ήταν ηρωική αλλά μάταιη. Οι στρατοί τριών κρατών τους απωθούσαν, ενώ η αεροπορία διέλυε τις επικοινωνίες και ο φον Λιστ αποδιοργάνωνε τα μετόπισθεν στον Νότο. Η στρατιά του φον Βάις κατέβαινε από την κοιλάδα του Μοράβα. Πήρε τη Νίσα στις 9 Απριλίου. Στις 10 του μήνα, μπήκε στο Ζάγκρεμπ. Οι Κροάτες βρήκαν την ώρα να κηρύξουν την ανεξαρτησία τους από το βασίλειο της Γιουγκοσλαβίας και να ενωθούν με τους Γερμανούς. Στις 13, έπεσε και το Βελιγράδι. Ο αγώνας συνεχίστηκε άνισος. Στις 17 Απριλίου του 1941, ο βασιλιάς Πέτρος εγκατέλειπε τη χώρα που παραδινόταν «άνευ όρων». Στα χαρτιά. Γιατί, από την ίδια εκείνη ημέρα, χιλιάδες αξιωματικοί και στρατιώτες κατέφευγαν στα βουνά μαζί με τον οπλισμό τους. Ετοιμαζόταν η αντίσταση των παρτιζάνων.

Χαράματα, 6 Απριλίου του 1941, πάνω από τα οχυρά των ελληνοβουλγαρικών συνόρων ο ουρανός ξερνούσε φωτιά: 800 στούκας με σειρήνες που έσπαζαν το ηθικό και με καυτό μολύβι που σκόρπιζε τον θάνατο έκαναν κάθετες εφορμήσεις πάνω στα οχυρά της γραμμής Μεταξά. Τρεις γερμανικές μεραρχίες ξεχύνονταν να καταλάβουν το οχυρό του Ρούπελ. Τανκς σκαρφάλωναν στην πλαγιά. Το δάσος του Μπέλες καιγόταν. Στο φυλάκιο προκάλυψης 162, όλοι οι υπερασπιστές σκοτώθηκαν ως το μεσημέρι. Στο πολυβολείο Π - 9, ο λοχίας Δημήτρης Ίντζος ξόδεψε ως τις επτάμιση τη νύχτα και τα 33.000 φυσίγγια που διέθετε. Δεν είχε πια, με τι να πολεμήσει. Ο Γερμανός διοικητής του έδωσε συγχαρητήρια για την ανδρεία του. Και τον εκτέλεσε για τη ζημιά που του έκανε.

Χαράματα, 6 Απριλίου του 1941, το τηλέφωνο χτυπούσε στο σπίτι του πρωθυπουργού Αλέξανδρου Κοριζή. Ο πρεσβευτής της Γερμανίας Ερμπαχ φον Σέμπεργκ ζήτησε να τον δει επειγόντως. Το ραντεβού κλείστηκε για τις 5.15'. Η ατέλειωτη σε έκταση διακοίνωση που ο

φον Σέμπεργκ ενεχείρισε, σήμαινε ότι ο Χίτλερ κήρυξε τον πόλεμο κατά της Ελλάδας με το επιχείρημα ότι στο έδαφος της σταθμεύανε αγγλικά στρατεύματα. Η χώρα βρισκόταν σε πόλεμο με τους δυο μεγαλύτερους στρατούς στον κόσμο. Και οι Άγγλοι στάθμευαν 50 χιλιόμετρα πίσω από τη γραμμή του μετώπου.

Η επίθεση στα ελληνοβουλγαρικά σύνορα εκδηλώθηκε ταυτόχρονα με τη γερμανική εισβολή στη Γιουγκοσλαβία. Οι τρεις μεραρχίες που προχωρούσαν στον Νέστο, υποχρεώθηκαν να σταματήσουν. Στο στενό του Ρούπελ, η 5η ορεινή μεραρχία γνώρισε αιματηρή αποτυχία και η 6η προχώρησε με κόπο πάνω στις κορυφογραμμές, δυτικά του Στρυμόνα. Επί τρεις ημέρες, σφοδρές επιθέσεις από την ξηρά κι από τον αέρα διαδέχονταν η μια την άλλη στη γραμμή Μεταξά, που δε διασπάστηκε σε κανένα σημείο. Τρία μερόνυχτα πολέμου ήταν αρκετά για τους Γερμανούς να κατανοήσουν, για ποιον λόγο νικήθηκαν οι Ιταλοί στην Αλβανία.

Στούκας, τανκς, πυροβολαρχίες και πεζικό σφυροκοπούσαν νύχτα μέρα τα οχυρά. Τα κύματα των επιθέσεων αποκρούονταν. Σε μερικά σημεία, κατάφεραν να μπουν στις στοές. Κανένας τους δε βγήκε ζωντανός. Καθώς τα στούκας εφορμούσαν κάθετα, κάποιοι Έλληνες βγήκαν ακάλυπτοι από τα οχυρά και τα σημάδευαν με τα τουφέκια. Οι πιλότοι γελούσαν: Όμως, οι τρελοί στο έδαφος δεν πυροβολούσαν τα αεροπλάνα. Όταν τα στούκας περνούσαν ξυστά στο έδαφος, σημάδευαν τους πιλότους. Μερικοί τσακίστηκαν στα υψώματα.

Οι Γερμανοί βρήκαν τη λύση περνώντας μέσα από τη Γιουγκοσλαβία, που κατέρρευε. Η 2η μεραρχία πάντσερ πέρασε τα σύνορα κι έφτασε στη Θεσσαλονίκη (8 Απριλίου). Στα οχυρά πολεμούσαν ακόμη. Η διαταγή να σταματήσουν έφτασε την άλλη μέρα.

Οι εισβολείς αντίκριζαν έκπληκτοι τους μαχητές να βγαίνουν από τις στοές τσακισμένοι. Στους Παλιουριώνες, ο Γερμανός συνταγματάρχης παρέταξε (τιμητικό απόσπασμα) ένα ολόκληρο τάγμα και κάλεσε τον Έλληνα διοικητή να το επιθεωρήσει. Στο Ρούπελ, ο Γερμανός διοικητής, μετά τα συγχαρητήρια για την άμυνα, δήλωσε πως είναι τιμή και περηφάνια για τους Γερμανούς να έχουν τέτοιους αντιπάλους. Ο στρατηγός Πάουλ Χάσε έγραψε άρθρο με τίτλο «Οι γενναίοι Έλληνες» και ο στρατάρχης φον Λιστ στην ημερήσια διαταγή του ανέφερε: «Οι Έλληνες υπερασπίστηκαν την πατρίδα τους γενναία».

Ο ίδιος ο Χίτλερ, σε λόγο του στο Ράιχσταγ (4 Μαΐου του 1941) παραδέχτηκε:

«Η ιστορική δικαιοσύνη με υποχρεώνει να διαπιστώσω πως, απ' όλους τους αντιπάλους που αντιμετωπίσαμε, ο Έλληνας στρατιώτης ιδίως, πολέμησε με ύψιστο ηρωισμό και αυτοθυσία. Είναι ο μόνος στρατός, που άντεξε στα στούκας».

Η σύμπτυξη του στρατού στο αλβανικό μέτωπο ξεκίνησε στις 13 Απριλίου. Την επομένη (14 του μήνα) και καθώς το μέτωπο κατέρρεε, αυτοκτόνησε ο πρωθυπουργός Αλέξανδρος Κοριζής. Η συνθηκολόγηση υπογράφηκε στη Λάρισα στις 21 Απριλίου του 1941. Η τελετή ξανάγινε στη Θεσσαλονίκη, στις 24 του μήνα, έπειτα από απαίτηση του Μουσολίνι να παρίστανται και Ιταλοί στην παράδοση. Την ίδια μέρα, ο βασιλιάς και η κυβέρνηση αποχωρούσαν από την ελληνική πρωτεύουσα. Η απαγκίστρωση των Βρετανών πραγματοποιήθηκε αιματηρή από τις 21 ως τις 29 του μήνα, καθώς βυθίστηκαν 26 πλοία γεμάτα στρατιώτες. Τα πέντε από αυτά ήταν νοσοκομειακά.

Οι Γερμανοί μπήκαν στην Αθήνα στις 27 Απριλίου του 1941.

(Ελεύθερος Τύπος, 1 - 6.4.2013) (τελευταία επεξεργασία, 6.4.2013)